

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 april 1999 berett bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över 1999 års ekonomiska vårproposition (1998/99:100) i vad avser den ekonomiska politiken, utgiftstak m.m. och de motioner som kan komma att väckas i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar yttrandet till den preliminära fördelningen åren 2000–2002 såvitt avser utgiftsområde 9 samt motionerna Fi14 (m) yrkande 5, Fi15 (kd) yrkande 4, Fi16 (c) yrkande 23 och Fi17 (fp) yrkande 4 i motsvarande delar.

(Utskottet redovisar i yttrande 1998/99:SoU4y sina ställningstaganden till vårpropositionen i vad avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999.)

Propositionen

I den ekonomiska vårpropositionen lägger regeringen fram förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken. Förslag lämnas till utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 2002 på 810 miljarder kronor. Åren 1999–2001 ligger utgiftstaken fast på 753, 761 respektive 786 miljarder kronor, men för utgifternas fördelning på utgiftsområden presenteras reviderade beräkningar.

Regeringen begär vidare att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000–2002 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 7.2).

I finansplanen beskrivs utförligt de reformer och prioriteringar som regeringen föreslår och de bedömningar som ligger till grund för förslagen. Reformerna kan delas in i fem områden:

- Arbetslösheten skall betvingas.
- Kunskap och kompetens.
- Skolan, vården och omsorgen skall förbättras.
- Rättvisan skall stärkas.
- Hållbara Sverige.

Inom området vård och omsorg föreslås medel för ersättning till vissa steriliserade, medel för införande av personliga ombud för psykiskt funktionshindrade och ytterligare medel för handikappområdet till bl.a. kompetensutveckling och forskning, ökat stöd till handikapporganisationerna och till bilstöd.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna hälsovård, sjukvård och social omsorg. För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 24 miljarder kronor, varav 16,9 miljarder kronor avser hälsovård och sjukvård, 6,6 miljarder kronor avser social omsorg och 0,5 miljarder kronor avser Socialstyrelsen samt stöd till forskning.

Statens utgifter för utgiftsområdet utgör en mindre del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg. Huvudmannaskapet för dessa verksamheter ligger huvudsakligen hos kommuner och landsting. Statens stöd till den kommunala sektorn utgår främst från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Ramen för utgiftsområdet beräknas nu för år 2000 till 25 351 miljoner kronor, för år 2001 till 26 271 miljoner kronor och för år 2002 till 26 299 miljoner kronor. Ökningen av ramen uppgår således till 880 miljoner kronor år 2000 och 1 506 miljoner kronor år 2001. Ramökningen ingår som en del i regeringens prioritering av att förbättra skolan, vården och omsorgen. I finansplanen beskrivs reformområdena utförligt.

Inom den nya ramen för utgiftsområdet föreslås ytterligare 242 miljoner kronor för år 2000 fördelas till handikappområdet (tabell s. 59), dels för kompetensutveckling, forskning, verksamhets- och teknikutveckling, förstärkt tillsyn samt ytterligare medel till handikapporganisationerna m.m., dels engångsvisa tillskott till bilstödet för handikappade. Resurser prioriteras även för ett införande av personliga ombud för psykiskt funktionshindrade (90 miljoner kronor per år 2000–2002). Resurser har vidare avsatts för ersättning till personer som steriliserats mot sin vilja under perioden 1935–1975 (totalt 180 miljoner kronor under perioden 1999–2001).

I förslaget till ram ingår vidare ytterligare medel till Smittskyddsinstitutet från och med år 2000. Medel har vidare avsatts för bidrag till hälso- och sjukvården under år 2000 för avveckling av Hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut, Spri, samt fr.o.m. år 2001 för fortsatta utvecklingsinsatser inom hälso- och sjukvården.

I propositionen hänvisas till att regeringen i propositionen Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (1998/99:106) föreslagit att beloppsgränsen för högkostnadsskyddet inom läkemedelsförmånen skall höjas med 500 kronor från 1 300 till 1 800 kronor. Ändringen föreslås gälla fr.o.m. den 1 juni 1999 och beräknas innebära en kostnadsreducering om ca 1,4 miljarder kronor på helårsbasis. Även med beaktande av den föreslagna besparingsåtgärden tyder nuvarande prognoser på att det finns risk för ytterligare utgiftsökningar under den kommande treårsperioden, anför regeringen. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

I den ekonomiska vårpropositionen redovisar regeringen att riksdagen har gett regeringen till känna (bet. 1998/99:SoU1, rskr. 1998/99:104) att över-

väga om rätten till personlig assistans kan utvidgas så att den som erhållit assistans före 65 års ålder får behålla den även efter 65-årsdagen. Regeringen har utrett de ekonomiska konsekvenserna. Beroende på hur reglerna utformas och vilka antaganden som görs om bl.a. hjälpbehov och antal personer, skulle den ackumulerade kostnadsökningen för den statliga assistansersättningen till följd av en utvidgning av rätten till personlig assistans komma att uppgå till 1,3–1,9 miljarder kronor fullt genomförd. Enligt regeringen torde således de ekonomiska konsekvenserna av en sådan utvidgning av reformen bli betydande. Med tanke på utvidgningens omfattning och osäkerhet i kostnadsberäkningarna krävs, enligt regeringen, ytterligare beredning innan något ställningstagande kan göras. Regeringen erinrar dock om vad som sägs i propositionen Stöd och service till vissa funktionshindrade (prop. 1992/93:159) att det ofta kan vara lämpligt att kommunen fortsätter att ge insatser som liknar personlig assistans. Prognoser för anslaget för statlig assistansersättning tyder på att det finns risk för utgiftsökningar under den kommande treårsperioden, anförs det. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Vidare redovisas att ersättningssystemet för vuxentandvården omstrukturerades den 1 januari 1999. Enligt regeringens uppfattning är det mycket angeläget att effekterna av det reformerade systemet noga följs och utvärderas. Regeringen har därför gett Riksförsäkringsverket i uppdrag att följa och analysera effekterna av det reformerade tandvårdstödet. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 april 2000.

Motioner

Motionernas förslag till utgiftsramar framgår av nedanstående tabell.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till utgifter på utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg 2000–2002.

Belopp i miljoner kronor.

Budgetår	2000	2001	2002
Regeringen	25 351	26 271	26 299
Moderata samlingspartiet	-1 183	-1 098	-1 318
Vänsterpartiet	±0	±0	±0
Kristdemokraterna	+1 790	+1 785	+1 780
Centerpartiet	+150	+820	+820
Folkpartiet liberalerna	+2 205	+2 220	+2 230
Miljöpartiet de gröna	±0	±0	±0

Enligt *Moderata samlingspartiet (Fi14)* bör riksdagen godkänna den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområde 9 om 24 168 miljoner kronor för år 2000 (-1 183 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag), 25 173 miljoner kronor för år 2001 (-1 098) och 24 981 miljoner kronor för år 2002 (-1 318) som riktlinjer för regeringens budgetarbete (*yrkande 5*). Motionärerna anser att läkemedelsförmånen bör tas över av staten och att en frivillig läkemedelsförsäkring bör införas för att jämna ut kostnaderna för läkemedel mellan medborgarna samtidigt som belastningen för skattebetalarna minskar. Försäkringen beräknas kosta 100 kronor per vuxen person och månad och skall täcka alla receptbelagda läkemedel. Motionärerna har därför i en annan motion avvisat regeringens förslag att höja högkostnadsskyddet för läkemedel. Motionärerna anser också att Apoteksbolagets monopol bör upphävas. Motionärerna bedömer att deras förslag innebär en besparing på 3,7 miljarder kronor under vardera åren 2000–2002 inom utgiftsområde 9. Motionärerna anser att resurser till arbetet för insatser mot hiv/aids bör utgå som anslag under utgiftsområdet och inte lämnas genom det generella bidraget till kommunerna. De föreslår därmed en överflyttning av 90 miljoner kronor från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 9. Den statliga assistansersättningen bör vidare tillföras drygt 1,6 miljarder kronor utöver vad regeringen föreslagit, anser motionärerna. Härigenom kan assistansreformen återställas till sin ursprungliga form. Staten bör återta det ekonomiska ansvaret för de tjugo första timmarna. Assistans skall enligt motionärerna åter kunna erhållas vid vistelse på dagcenter och i skola eller barnomsorg. Schablonersättningen bör upphävas. Vidare bör åldersgränsen 65 år för rätt till personlig assistans upphävas, så att den som beviljats assistans får behålla denna också efter 65-årsdagen. Motionärerna anser att inga funktionshindrade skall tvingas söka socialbidrag för att kunna bo kvar i sina handikappanpassade lägenheter. Ett särskilt bostadsstöd för funktionshindrade bör därför införas och 100 miljoner kronor anslås under ett nytt anslag. I avvaktan på att regeringen föreslår förbättringar för de psykiskt funktionshindrade vill motionärerna införa ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för att möjliggöra att psykiskt sjuka får assistans. 300 miljoner kronor föreslås anvisas under ett nytt anslag. Slutligen föreslår motionärerna ett förbättrat högkostnadsskydd i tandvårdsförsäkringen och avsätter 300 miljoner kronor för ändamålet.

Enligt *Kristdemokraterna (Fi15)* bör riksdagen godkänna den preliminära fördelningen av utgifterna för utgiftsområde 9 om 27 141 miljoner kronor för år 2000 (+1 790 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag), 28 056 miljoner kronor för år 2001 (+1 785) och 28 079 miljoner kronor för år 2002 (+1 780) som riktlinje för regeringens budgetarbete (*yrkande 4*). Motionärerna anför att de inte accepterar några nedskärningar på handikappområdet. Därför avsätter de 210 miljoner kronor per år till förbättrad assistansersättning utöver regeringens förslag. De anser att 65-årsgränsen för rätt till personlig assistans bör avvecklas under de kommande åren. Motionärerna känner oro för att många tvingas avstå från nödvändig tandvård på grund av de höga kostnaderna. De vill i avvaktan på en utredning om att slå samman sjuk- och tandvårdsförsäkringarna avsätta ytterligare 200 miljoner kronor till

tandvårdsersättningar. Motionärerna avvisar också regeringens förslag till höjning av högkostnadsskyddet för läkemedel och föreslår ytterligare 1 370 miljoner kronor för detta. Kostnader för hjälpmedel, tandvård och sjukresor kan sammantaget bli omöjliga att bära för den enskilde, anför motionärerna. Resultatet kan bli att enskilda avstår från hjälp eller behandling, vilket innebär en oacceptabel utveckling, anför de. Slutligen anser motionärerna att staten bör utge ersättning till dem som under tvångsmässiga former lobotomerades på 1940- och 1950-talen. För detta ändamål avsätter de 10 miljoner kronor år 2000 och 5 miljoner kronor år 2001.

Enligt *Centerpartiet (Fi16)* bör riksdagen godkänna den preliminära fördelningen av utgifterna för utgiftsområde 9 om 25 501 miljoner kronor för år 2000 (+150 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag), 27 091 miljoner kronor för år 2001 (+820) och 27 119 miljoner kronor för år 2002 (+820) som riktlinjer för regeringens arbete i enlighet med vad i motionen anförts (*yrkande 23*). Motionärerna anser att åldersgränsen i 3 § lagen (1993:389) om assistansersättning bör tas bort. Förändringen bör träda i kraft den 1 juli 1999. För år 2000 föreslår de att anslaget tillförs ytterligare 100 miljoner kronor för detta ändamål, för år 2001 220 miljoner kronor och för år 2002 320 miljoner kronor. Samtidigt föreslår de att anslaget Allmänna bidrag till kommunerna (UO 25) minskar med 56 miljoner kronor för år 2000, 122 miljoner kronor för år 2001 och 178 miljoner kronor för år 2002. Centerpartiet har tidigare lagt förslag om att utveckla hemservice sektorn för äldre. Motionärerna återkommer nu med förslaget om ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll. Alla pensionärshushåll, förtids- och folkpensionärer, skall få möjlighet att utnyttja hemservicecheckar för alla normalt förekommande tjänster i hemmet. Det som förekommer inom den behovsprovade hemtjänsten skall inte ingå i detta system. Motionärerna avsätter 500 miljoner kronor vardera åren 2001–2002 för detta ändamål. Motionärerna har i en annan motion avvisat regeringens förslag till höjt högkostnadsskydd för läkemedel. De anser att det finns stora rationaliseringsvinster att göra genom att avveckla Apoteksbolagets monopol. En konkurrensutsättning av apoteken leder, enligt dem, till minskade kostnader inom läkemedelsområdet med 150 miljoner kronor år 2000. Tillsammans med övriga förslag t.ex. receptavgift minskas kostnaderna väsentligt på läkemedelsområdet. Motionärerna anför att ett strategiskt utnyttjande av distans- och kompetensöverbryggande informationsteknologi medger en effektivisering och ger möjligheter till att förbättra sjukvårdens tillgänglighet och kvalitet i hela landet. Enligt motionärerna bör staten därför göra ett åtagande att utveckla ett nationellt hälsönät. Kostnaden beräknas till totalt 1 200 miljoner kronor. Initierande av projektet, utbildning och organisationsutveckling föreslås belasta utgiftsområde 9 med 50 miljoner kronor för år 2000 och 100 miljoner kronor för år 2001.

Enligt *Folkpartiet liberalerna (Fi17)* bör riksdagen godkänna den preliminära fördelningen av utgifterna för utgiftsområde 9 om 27 556 miljoner kronor för år 2000 (+2 205 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag), 28 491 miljoner kronor för år 2001 (+2 220) och 28 529 miljoner kronor för år 2002 (+2 230) som riktlinjer för regeringens budgetarbete (*yrkande 4*). Motionärerna avvisar höjningen av högkostnadsskyddet för läke-

medel. De anser att läkemedelskommittéerna måste arbeta aktivare med begränsning av läkemedelskostnaderna. De vill ha en utvidgning av det under den borgerliga regeringen införda referensprissystemet. De bedömer att kostnaderna för läkemedelsförmånen härigenom kan begränsas, men att en viss ökning utöver den regeringen räknar med är trolig. De har avsatt ytterligare resurser för detta ändamål. Motionärerna vill återställa handikappreformen och har avsatt resurser även för detta. Staten bör enligt motionärerna återta det ekonomiska ansvaret för de tjugo första assistanstimmarna från kommunerna. De begränsningar i rätten till personlig assistans som regeringen infört bör avskaffas. Det är vidare angeläget att de som får assistans före 65 års ålder även kan behålla den efter 65-årsdagen. Detta minskar kommunernas kostnader för äldreomsorg.

Utskottets bedömning

Statens utgifter för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg utgör, som nyss redovisats, en mindre del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg. Huvudmannskapet för dessa verksamheter ligger huvudsakligen hos kommuner och landsting. Statens stöd till den kommunala sektorn utgår främst från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Beslutade och aviserade tillskott till kommuner och landsting innebär i förhållande till 1996 års nivå en sammanlagd höjning av statsbidragen med 25 miljarder kronor år 2002. Utskottet har tidigare framhållit att dessa resurstillskott förbättrar förutsättningarna för kommuner och landsting att vidareutveckla en god kvalitet i vården och omsorgen. I 1999 års budget tillfördes 300 miljoner kronor till utgiftsområde 9 för insatser inom äldrepolitiken som ett led i arbetet med att implementera den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken.

Regeringen föreslår nu reformer inom handikappområdet och vidgar därmed ramen för utgiftsområdet. För år 2000 föreslås 25 351 miljoner kronor, för år 2001 26 271 miljoner kronor och för år 2002 26 299 miljoner kronor. Utskottet välkomnar förslaget att införa personliga ombud för psykiskt funktionshindrade. Socialstyrelsens utvärdering visar att personligt ombud kan vara ett värdefullt instrument för psykiskt funktionshindrade personer att få bättre service och vård. Utskottet avstyrker samtidigt motionsförslaget om särskilda stimulansmedel till kommunerna för insatser för psykiskt sjuka.

Utskottet ser positivt på förslaget till resursförstärkning inom handikappområdet avseende kompetensutveckling, forskning, verksamhets- och teknikutveckling, förstärkt tillsyn, ytterligare medel till handikapporganisationerna och bilstöd. Utskottet biträder inte Moderaternas förslag om ett särskilt bostadsstöd för funktionshindrade.

Ett enigt utskott har nyligen tillstyrkt regeringens proposition (1998/99:71) om ersättning av staten till steriliserade i vissa fall. Medel avsätts nu för detta ändamål. Kristdemokraterna begär i sin motion ersättning också till lobotomerade. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och anser inte att det föreligger några skäl för generell ersättning till dem som lobotomerats.

Utskottet har i princip ställt sig bakom regeringens förslag till ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (prop. 1998/99:106, bet. 1998/99:SoU14). Detta

innebär att beloppsgränsen för högkostnadskyddet vid köp av läkemedel föreslås höjas fr.o.m. den 1 juni 1999 med 500 kronor från 1 300 kronor till 1 800 kronor. Gränsen för när patienten/konsumenten får kostnadsreducering föreslås höjas från 400 kronor till 900 kronor. Den s.k. trappstegsmodellen föreslås behållas men även de följande trappstegen höjs med 500 kronor. Utskottet tillstyrkte också förslaget att kompensera ekonomiskt utsatta grupper genom en höjning av pensionstillskottet på visst sätt. Vidare föreslogs ett tillkännagivande med krav på ett klarläggande av frågan om och i så fall på vilket sätt den förskrivande läkaren skall kunna avgöra om ett läkemedel skall ingå i läkemedelsförmånen och därmed bli subventionerat. Regeringen bör behandla frågan med förtur i den totalöversyn av läkemedelsförmånen som regeringen aviserar. Utskottet vidhåller dessa ståndpunkter.

Den 1 januari 1999 omstrukturerades ersättningssystemet för tandvård. Regeringen har givit Riksförsäkringsverket i uppdrag att följa och analysera effekterna av det reformerade tandvårdsstödet. Utskottet, som delar regeringens uppfattning att det är mycket angeläget att effekterna av det reformerade systemet noga följs och utvärderas, anser att resultatet av uppföljningen bör avvaktas.

De hivpreventiva insatserna i Sverige har varit framgångsrika och smittspridningen har inte fått den omfattning som tidigare befarats. Insatserna mot hiv/aids måste enligt utskottet ges fortsatt hög prioritet på alla samhällsnivåer. Det finns behov av att initiera och stödja förebyggande insatser. Dessa bör dock så långt som möjligt integreras i kommunernas och landstingens reguljära verksamhet. Det är också angeläget med ett utvecklat samarbete mellan olika aktörer.

I flera motioner begärs lagändringar vad gäller rätten till personlig assistans. Moderaterna och Folkpartiet anser att personlig assistans skall kunna beviljas vid vistelse på dagcenter och i skola och barnomsorg. De anser vidare att staten skall återta det ekonomiska ansvaret för de tjugo första timmarna och att schablonen skall upphävas. Utskottet anser att assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många svårt funktionshindrade personer. Syftet med reformen har därmed uppnåtts. Kostnaderna för reformen var dock kraftigt underskattade och lagstiftningen oklar, bl.a. när det gäller gränsdragningen mellan kommunernas och statens ansvar. Detta har lett till att riksdagen vid ett flertal tillfällen tvingats gå in och tillföra ytterligare resurser och justera reglerna. Med de tillskott som gjorts under senare år väntas nu en mer balanserad utveckling. Utskottet anser att förslagen till ändringar bör avstyrkas.

Fler motionärer tar upp frågan om avskaffande av åldersgränsen 65 år för rätt till personlig assistans. Enligt 9 a § fjärde stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 3 § lagen (1993:389) om assistansersättning gäller som krav för rätt till personlig assistans respektive assistansersättning att den funktionshindrade inte fyllt 65 år. En utvidgning av rätten till personlig assistans så att den som erhållit assistans före sin 65-årsdag kan få behålla denna rätt även efter det att han eller hon fyllt 65 år skulle, enligt den av regeringen gjorda kostnadsberäkningen, få betydande ekonomiska konsekvenser. Utskottet delar regeringens bedömning att det krävs ytterligare beredning av frågan innan något ställningstagande kan

göras. Motionsyrkandena bör avstyrkas. Utskottet vill samtidigt erinra om att det vid ett flertal tillfällen uttalat att kommunerna måste visa smidighet och hänsyn vid övergången från personlig assistans till annan stödform, och att det ofta kan vara lämpligt att huvudmannen fortsätter att ge insatser som liknar personlig assistans. Kommunernas möjligheter att leva upp till sina åtaganden inom detta område förbättras också av att kommunernas ekonomiska situation förbättras genom föreslagna samt aviserade höjningar av det generella statsbidraget. Detta omfattar också kommunernas möjligheter att erbjuda äldre människor hjälp i hemmet. Särskilda resurser är vidare avsatta inom den nationella handlingsplanens ram för uppsökande verksamhet i hemtjänsten. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom Centerpartiets förslag om hemservicecheckar.

Utskottet är inte heller berett att tillstyrka förslag om medel för utveckling av ett nationellt hälsonät.

Utskottet instämmer sammanfattningsvis i regeringens bedömningar och har inte något att invända mot att riksdagen godkänner den preliminära beräkningen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg avseende åren 2000–2002. Utskottet anser att motionerna Fi14 (m) yrkande 5, Fi15 (kd) yrkande 4, Fi16 (c) yrkande 23 och Fi17 (fp) yrkande 4 bör avstyrkas i de delar som avser utgiftsområde 9.

Stockholm den 11 maj 1999

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Hans Karlsson (s), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Catherine Persson (s) och Göran Lindblad (m).

Avvikande meningar

1. Chris Heister, Leif Carlson, Cristina Husmark Pehrsson och Göran Lindblad (alla m) anser att utskottets bedömning bort ha följande lydelse:

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anser utskottet att den preliminära ramen skall beräknas till 24 168 miljoner kronor för år 2000, 25 173 miljoner kronor år 2001 och 24 981 miljoner kronor år 2002.

Utskottet anser att hanteringen av läkemedelsförmånen bör tas över av staten. En frivillig läkemedelsförsäkring bör införas för att jämna ut kostnaderna för läkemedel mellan medborgarna och minska belastningen för skattebetalarna. Försäkringen beräknas kosta 100 kronor per vuxen och månad och skall då täcka alla receptbelagda läkemedel. Vidare bör Apoteksbolagets

monopol upphävas. Utskottet bedömer att dessa förslag innebär besparingar på 3,7 miljarder kronor per år. Utskottets tidigare beslut (1998/99:SoU14) om läkemedelsförmånen bör därmed avslås.

Mer resurser bör avsättas till arbetet för insatser mot hiv/aids. De 90 miljoner kronor som tidigare överförts till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner bör återföras till utgiftsområde 9 som ett riktat bidrag.

Utskottet föreslår ytterligare 1,6 miljarder kronor till kostnader för statlig assistansersättning och föreslår att denna även skall omfatta personer över 65 år. Rätten till personlig assistans vid vistelse på dagcenter och i barnomsorg och skola bör återinföras och schabloniseringen av bidraget upphöra.

Ett särskilt bostadsstöd för funktionshindrade bör införas. 100 miljoner kronor bör uppföras under ett nytt anslag för detta ändamål. Utskottet anser det orimligt att funktionshindrade skall tvingas söka socialhjälp för att kunna bo kvar i sina handikappanpassade lägenheter.

Situationen för de psykiskt funktionshindrade uppmärksammas allt mer. Utskottet anser att det behövs ett stimulansbidrag till kommunerna för att möjliggöra att psykiskt sjuka får assistans. 300 miljoner kronor bör anslås för detta ändamål.

Slutligen föreslår utskottet ett förbättrat högkostnadsskydd i tandvårdsförsäkringen och att ytterligare 300 miljoner kronor per år bör tillföras denna.

Utskottet anser att riksdagen med anledning av motion Fi14 (m) yrkande 5 (delvis) bör godkänna utskottets förslag till preliminär beräkning för utgiftsområde 9 för åren 2000–2002. Motionerna Fi15 (kd) yrkande 4, Fi16 (c) yrkande 23 och Fi17 (fp) yrkande 4 bör avstyrkas i de delar som berör utgiftsområde 9.

2. Chatrine Pålsson och Lars Gustafsson (båda kd) anser att utskottets bedömning bort ha följande lydelse:

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anser utskottet att den preliminära ramen skall beräknas till 27 141 miljoner kronor för år 2000, 28 056 miljoner kronor år 2001 och 28 079 miljoner kronor år 2002.

Utskottet kan inte acceptera några nedskärningar på handikappområdet. För att förbättra assistansersättningen anser utskottet att ytterligare 210 miljoner kronor per år bör tillföras anslaget. Vidare anser utskottet att 65-årsgränsen för rätt till personlig assistans bör avvecklas under de kommande åren. Det är viktigt att de handikappade kan känna trygghet och inte ständigt tvingas leva i oro för att deras rättigheter beskärs.

Det är oroande att alltför många tvingas avstå från nödvändig tandvård på grund av de höga kostnaderna. I avvaktan på en utredning om att slå samman sjuk- och tandvårdsförsäkringarna föreslår utskottet att tandvårdsförsäkringen tillförs ytterligare 200 miljoner kronor per år utöver regeringens förslag.

En höjning av högkostnadsskyddet för läkemedel drabbar de ekonomiskt svagaste grupperna. Sammantaget kan kostnaderna för läkemedel, hjälpmedel, tandvård och sjukresor bli omöjliga att bära för den enskilde. Utskottet anser därför att utskottets tidigare beslut (1998/99:SoU14) bör avslås och anslaget tillföras ytterligare 1 370 miljoner kronor per år för att göra det möjligt att bibehålla nuvarande högkostnadsskydd.

Slutligen föreslår utskottet att medel avsätts för att kunna ersätta personer som under tvångsmässiga former lobotomerades på 1940- och 1950-talen.

Utskottet anser att riksdagen med anledning av motion Fi15 (kd) yrkande 4 (delvis) bör godkänna utskottets förslag till preliminär beräkning för utgiftsområde 9 för åren 2000–2002. Motionerna Fi14 (m) yrkande 5, Fi16 (c) yrkande 23 och Fi17 (fp) yrkande 4 bör avstyrkas i de delar som berör utgiftsområde 9.

3. Kenneth Johansson (c) anser att utskottets bedömning bort ha följande lydelse:

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anser utskottet att den preliminära ramen skall beräknas till 25 501 miljoner kronor för år 2000, 27 091 miljoner kronor år 2001 och 27 119 miljoner kronor år 2002.

Åldersgränsen 65 år för rätt till personlig assistans bör tas bort, anser utskottet. Förändringen bör träda i kraft den 1 juli 1999. Anslaget statlig assistansersättning föreslås därför tillföras ytterligare 100 miljoner kronor år 2000, 220 miljoner kronor år 2001 och 320 miljoner kronor år 2002. Samtidigt föreslås anslaget allmänna bidrag till kommuner under utgiftsområde 25 minskas med 56 miljoner kronor år 2000, 122 miljoner kronor år 2001 och 178 miljoner kronor år 2002.

Utskottet anser att hemservicesektorn för äldre bör utvecklas. Alla pensionärshushåll, förtids- och folkpensionärer, bör få möjlighet att utnyttja hemservicecheckar för alla normalt förekommande tjänster i hemmet. Det som förekommer inom den behovsprövade hemtjänsten bör inte ingå i detta system. Utskottet anser att 500 miljoner kronor bör avsättas för detta ändamål åren 2001 och 2002.

Apoteksbolagets monopolställning bör avvecklas. Det finns stora rationaliseringsvinster att göra genom att avveckla monopolet. Konkurrensutsättning av apoteken leder till minskade kostnader inom läkemedelsområdet med 150 miljoner kronor år 2000. Tillsammans med t.ex. bättre ordinationsrutiner, tydligare förskrivningsregler, receptavgift och andra insatser anser utskottet att kostnaderna kan reduceras avsevärt. Detta innebär att högkostnadsskyddet för läkemedel inte behöver höjas. Utskottets tidigare beslut (1998/99:SoU14) om läkemedelsförmånen bör därmed avslås.

Ett strategiskt utnyttjande av distans- och kompetensöverbyggande informationsteknologi medger en effektivisering och ger möjligheter till att förbättra sjukvårdens tillgänglighet och kvalitet i hela landet. Utskottet anser därför att staten bör åta sig att utveckla ett nationellt hälsönät. Detta beräknas komma att kosta 1 200 miljoner kronor. För initierande av projektet, utbildning och organisationsutveckling bör 50 miljoner kronor avsättas inom utgiftsområdet för år 2000 och 100 miljoner kronor för år 2001.

Utskottet anser att riksdagen med anledning av motion Fi16 (c) yrkande 23 (delvis) bör godkänna utskottets förslag till preliminär beräkning för utgiftsområde 9 för åren 2000–2002. Motionerna Fi14 (m) yrkande 5, Fi15 (kd) yrkande 4 och Fi17 (fp) yrkande 4 bör avstyrkas i de delar som berör utgiftsområde 9.

4. Kerstin Heinemann (fp) anser att utskottets bedömning bort ha följande lydelse:

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anser utskottet att den preliminära ramen skall beräknas till 27 556 miljoner kronor för år 2000, 28 491 miljoner kronor år 2001 och 28 529 miljoner kronor år 2002.

Utskottet anser det angeläget att läkemedelskommittéerna arbetar aktivare med begränsning av läkemedelskostnaderna. På kort sikt kan också en utvidgning av referensprissystemet ge betydande besparingar. Detta innebär att ett billigare läkemedel med samma verkan väljs i stället för det dyrare läkemedlet. En viss ökning av kostnaderna är dock trolig. Utskottet har räknat in detta i sin ram. Detta innebär att högkostnadsskyddet för läkemedel inte behöver höjas. Utskottets tidigare beslut (1998/99:SoU14) om läkemedelsförmånen bör därmed avslås.

Handikapppreformen bör återställas till sin ursprungliga utformning. Staten bör återta det ekonomiska ansvaret för de tjugo första timmarna. De begränsningar i rätten till personlig assistans som regeringen genomfört bör enligt utskottet avskaffas. Det är vidare angeläget att de som får assistans före 65 års ålder får rätt att behålla den även efter 65-årsdagen. Detta leder samtidigt till lägre kostnader för kommunernas äldreomsorg.

Utskottet anser att riksdagen med anledning av motion Fi17 (fp) yrkande 4 (delvis) bör godkänna utskottets förslag till preliminär beräkning för utgiftsområde 9 för åren 2000–2002. Motionerna Fi14 (m) yrkande 5, Fi15 (kd) yrkande 4 och Fi16 (c) yrkande 23 bör avstyrkas i de delar som berör utgiftsområde 9.